

МОДЕРНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Івашенко Сергій Миколайович

*доцент кафедри права Національної безпеки та правової роботи
Військово-юридичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Рибицька Олена Миколаївна

*викладач кафедри права Національної безпеки та правової роботи
Військово-юридичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Скачко Олександр Олександрович

*курсант III курсу
Військово-юридичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Кузмінський Владислав Сергійович

*курсант III курсу
Військово-юридичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Національна гвардія України (далі – НГУ) є ключовим елементом системи безпеки та оборони держави. З початком агресії російської федерації проти України відбувається переосмислення підходів до формування системи оборони та безпеки нашої держави з точки зору забезпечення національної стійкості (national resilience) в умовах застосування гібридних методів ведення бойових дій. Так само, як і в країнах ЄС та НАТО, що здійснюють активні кроки з метою створення нових та удосконалення існуючих компонентів безпеки та оборони. Ці кроки гарантуватимуть захист суверенітету та територіальної цілісності і України, і цих держав, враховуючи інструменти, які використовуються

російською федерацією для досягнення своїх цілей на міжнародній арені [1, с. 3].

Наразі, відновлення НГУ почалося ще 2014 році, і стало вимушеним кроком у відповідь на російську агресію проти України та окупацію Криму. НГУ, будучи наймолодшим військовим формуванням, виконувала важливі функції у воєнній та правоохоронній сферах, що включають припинення збройних конфліктів, захист конституційного ладу та участь у спеціальних операціях [3, с. 93].

Процес модернізації Національної гвардії України проходить у контексті реформування оборонної сфери відповідно до стандартів НАТО та кращих практик міжнародного досвіду.

Основними напрямками удосконалення стали:

1. Військова та інструкторська підготовка

Система підготовки особового складу була радикально оновлена з урахуванням досвіду країн НАТО. Зокрема, було створено навчальні центри за підтримки інструкторів із США, Канади та Великої Британії. Також впроваджено стандартизовані навчальні програми, що забезпечують кращу бойову готовність військовослужбовців НГУ. Підготовка орієнтована на набуття навичок, необхідних для дій у сучасних умовах гібридної війни.

2. Інтеграція територіальної оборони

В системі Збройних Сил України саме підрозділи територіальної оборони вбачаються як найбільш чисельні за кількістю підрозділів із широким спектром завдань, що робить їх близькими до завдань частин і підрозділів НГУ. З огляду на це, важливо забезпечити ефективну постановку задач та належний рівень навчання особового складу [2, с. 21].

3. Технічна модернізація

НГУ оснащується сучасною зброєю та технікою, що відповідає стандартам НАТО. Серед останніх досягнень – впровадження нових бронетранспортерів, дронів, систем зв'язку та захищеного командування.

Для порівняння, причини та мотиви створення воєнізованих формувань є специфічними для кожної країни. Наприклад, Національна гвардія Латвії була сформована як народний інструмент самооборони від зовнішніх загроз, тоді як карабінери Італії мали подвійні функції оборони та охорони правопорядку. Водночас, Національна гвардія США спочатку мала на меті захист незалежності штатів, але згодом розширила свої функції для підтримки збройних сил [5, с. 183].

Таким чином, Україна повинна враховувати світовий досвід, але уникати «сліпого» копіювання моделей. Формування НГУ повинно базуватись на стратегічній оцінці загроз, потреб суспільства та особливостях національної оборонної системи.

Слід зазначити, що попри певний прогрес, процес модернізації НГУ стикається з низкою проблем і одним із них є збереження ретроградних кадрів, що не здатні реалізовувати сучасні реформи.

Отже, модернізація Національної гвардії України є важливим етапом зміцнення обороноздатності країни та забезпечення національної безпеки. Врахування світового досвіду, особливо у контексті територіальної оборони, дозволяє створити ефективну систему резервних сил.

Відповідно, подальший розвиток НГУ має зосередитись на: інтеграції підрозділів територіальної оборони до складу резерву НГУ; розширенні технічного оснащення відповідно до стандартів НАТО; підвищенні ефективності бойової підготовки; забезпеченні прозорості командування та посиленні цивільного контролю [4].

Водночас, стратегічна оцінка загроз має стати основою для подальших кроків у реформуванні НГУ як важливого компонента національної оборони. У сучасних умовах, коли Україна протистоїть збройній агресії, модернізована Національна гвардія України є гарантом стабільності, безпеки та територіальної цілісності держави.

Література:

1. Аллеров Ю. В., Кривенко О. В. Роль і місце Національної гвардії України у структурі сектору національної безпеки і оборони України. Наука і оборона. 2018. № 3. С. 3–9. URL: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2018-4-3-3-9>
2. Забезпечення громадської безпеки підрозділами Національної гвардії України: організаційно-правовий аспект : монографія / ред. Д. Ю. Толстоносов та ін. Київ, 2023. 174 с.
3. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (Україна, м. Харків, 30 травня 2024 року). Харків: Національна академія Національної гвардії України, 2024. 129 с.
4. Про Національну гвардію України. Закон України від 14.03.2014. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 17, Ст. 594. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>
5. Толстоносов Д.Ю. Організаційно-правові засади забезпечення громадської безпеки підрозділами Національної гвардії України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 ; Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2020. 204 с.